

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus II. De his, quibus confirmantur contractus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

dolum, & fraudem: vel prout se tenet ex parte iudicis, suppletis simplicitatem partium, quando non expresse, quod ex æquitate debebant, sic, ut ejus interpretationem æquo animo, in tali casu, accipere debeant. Hæc observatione posita, plures juris textus, qui prædictis videntur opponi posse, facilius exponuntur. Nam quando dicitur, aliquos contractus esse bonæ fidei, bona fides accipitur, prout se tenet ex parte iudicis; quando autem dicitur, bonam fidem in contractibus considerari, æquum esse, accipitur, prout est in contractibus, nimirum exclusâ fraude, & dolo. Hinc etiam ibi textus Lib. 8. de Judic. ubi dicitur: placuisse, in omnibus rebus præcipuam esse rationem justitiæ, ac æquitatis quam stricti juris, solum sermo est de legum interpretatione doctrinali, non judiciali.

1012 Not. 5. quasdam actiones vocari arbitrarias, quæ hoc habent, quod ante sententiam definitivam interponatur aliquod arbitrium, seu interlocutio, ubi Judex potius agit arbitrum, & perpendit, qualiter actoris intentioni satisfieri à reo debeat spectatâ æquitate; non, rigore. Nam si hoc suum arbitrium Reo proposuit, & is acceptat, & paret, absolvitur; si secus condemnatur secundum rigorem actionis intentatæ. Hinc actiones arbitrariae sunt, quos licet Judici quodammodo inhibere; ubi verò tenetur secundum naturam actionis procedere, non arbitrariae dicuntur.

ARTICULUS II.

De his, quibus confirmantur contractus.

1013 Ante resolutionem supponendum, hanc quæstionem: an contractus juramento confirmantur? posse procedere, quando juramentum adjicitur contractibus, non solum secundum se firmis in lineâ contractus; sed etiam, qui secundum se infirmi sunt; 2. dictam quæstionem, posse in duplici sensu accipi. 1. ut sensus sit vulgaris, nimirum, quod contractus sit juratus, præscindendo, an contractus talis obliget, in vim justitiæ, ratione contra-

ctus; vel, ratione juramenti: 2. ut sensus sit, quod per accessionem juramenti obliget in vim justitiæ, esto secundum se, & in vi contractus, id non haberet; & de hoc est potissima quæstio, dum disceptatur, an contractus confirmantur juramento?

Suppon. 2. dupliciter fieri posse, 1014 quod aliquis contractus, vel pactum jure annulletur; 1. solum negando illi actionem, seu obligationem civilem; 2. irritando illum, ut nec pariat obligationem naturalem; & hoc quidem directe, ac immediate propter bonum commune speciale; subinde etiam privatum alicujus status, ætatis, Sexus; quales sunt, quæ annullant Contractus pupillorum, damnosos istis, celebratos sine Tutoris autoritate.

Deinde irritationem contractus fieri posse, vel absolute, & sine suppositione juramenti; vel in hujus suppositione; & quidem dupliciter. 1. ut supposito juramento valeant, & non tantum obligent in vi religionis, ex juramento; sed etiam in vi justitiæ, ex contractu; 2. ut non obstante juramento, licet obligent in vi religionis, contractus nihilominus non valeat, nec obliget in vi justitiæ; quo casu relaxato juramento, nulla maneret obligatio; sicut in priori sublato per dispensationem juramento, adhuc remaneret obligatio justitiæ; quibus positis:

Quatuor sententiæ sunt in hac 1015 quæstione. 1. tenet, nullum contractum jure invalidum, confirmari juramento: Sic Basiliius Pontius lib. 12. de Sponsalib. cap. 8. num. 43. altera idem tenet, sed cum exceptione, duorum casuum. 1. si mulier cum juramento consentiat in alienationem rerum dotalium, ex c. cum contingat. de jurejurando; & c. Licet mulieres. eod. in 6. 2. Quando filia dotata cum juramento renunciat hereditati paternæ, ex c. Quamvis pactum, de pactis, in 6. Sic Castropalaus de juramento D. 2. p. 9. num. 4. Tertia (quæ tribuitur Lessio, & P. Suarez) docet, contractum juramento firmari, quando simul adest obli-

obligatio naturalis; ut, si solum irriteretur quoad obligationem civilem; vel adjiciatur promissio tali contractui, quantumvis jure irrito, non contraveniendi: Quarta est Haunoldi tom. 3. de jure, & just. tract. 8. num. 135. volentis, omnem contractum juramento firmari, quando non intervenit injustitia ex parte personæ, in cujus favorem juratum est (puta dolus, metus, usura &c.) nec intervenit præjudicium tertii; aut ei lex, prout posset, resistat.

1016 In hac re certum videtur, quod juramentum ex se, & formaliter, aut etiam causaliter, non possit inducere obligationem, ut in vi justitiæ obliget pactum, aut contractus, qui tam jure naturali, quam humano invalidus est; obligatio enim, quam parere potest vi suâ juramentum, solum est in vi virtutis Religionis, cum nullo modo pertineat ad virtutem justitiæ strictæ, seu commutativæ; Solum ergo questio esse potest de casu, quo propter reverentiam juramenti, leges, aut facti canones non extendunt dispositionem suam ad ea pacta, & contractus, quibus apponitur juramentum; hinc tota demum questio reducitur ad hoc, an leges irritantes certa pacta, & contractus secluso juramento, extendant se etiam ad casum, quo illis apponitur juramentum? an secus?

1017 Castropalaus, ut notavimus num. 1015. negat contractus, jure invalidos, confirmari juramento, nisi in duobus casibus ibidem relatis: pro secundo casu ducitur i. decisione, quæ habetur c. Quamvis pactum. 2. de pactis in 6. ubi habetur, quod quamvis pactum, patri factum à filia, dum nupti tradebatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis; si tamen juramento, non vi, nec dolo præstito firmatum fuerit ab eadem, omnino servari debet, cum non vergat in aterna salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum.

Irritatio autem, ad quam in jure civili se refert dictum c. habetur L.

Pactum Dotali. 3. C. de Collationibus, ibi; pactum dotali instrumento comprehensum, ut contenta dote, quæ in matrimonium collocabatur, nullam ad bona paterna regressum haberet, juris auctoritate improbat; nec intestato patri succedere filia eâ ratione prohibetur. Dotem sanè quam accepit, fratribus, qui in potestate manserunt, conferre debet.

Pro primo autem casu fundat se 1018 Castropalaus in c. Cum contingat 20. de jurejurando. Cum enim quandoque contingat, quod constante matrimonio mulieres alienationibus super rebus dotalibus, & donationibus propter nuptias consentiant, ne ulterius contraveniant proprio Sacramento firmando; ac soluto, processu temporis, matrimonio contravenire nitantur, ab Innocentio III. quæsitum Episcopus Beluacensis, utrum eis hoc liceat? Respondit Pontifex, quod, eis mulierum consensus in talibus non videatur obligatorius secundum legitimas sanctiones; ne tali tamen pretextu viam contingat perjuriis aperire, mulieres ipse servare debent hujusmodi juramenta, sine vi, & dolo sponte præstita; cum in alterius præjudicium non redundent, nec observata vergant in dispendium salutis aeternæ.

Deinde in c. Licet mulieres 2. eod. 1019 in 6. ibi: Licet mulieres, quæ alienationibus dotium, & donationum propter nuptias consentiunt, non contravenire proprio juramento firmantes, servare juramentum hujusmodi, non vi, nec dolo præstitum; de jure canonico teneantur: quia tamen quidam iudices seculares contra præfatas alienationes eas audiunt, quamvis eis constet legitime de hujusmodi juramento; Nos animarum periculis obviare volentes, eosdem iudices ad servandum hoc jus canonicum per locorum Ordinarios censura Ecclesiastica decernimus compellendos.

Ex his porro textibus, clarè habetur, quod, licet ea, quæ illo pacto inter pacifcentos inira sunt, jure civili non teneant, saltem quoad obligationem civilem secluso juramento; servanda

vanda tamen sint, si eis accedat *juramentum*. Sed: an accessione juramenti confirmetur? hoc est, non tantum obligent *in vi juramenti*, & religionis; sed etiam *in vi pacti*? seu contractus. & justitiæ: in his iuribus, saltem expressè non resolvitur. Similiter, an ubi apponitur juramentum, non irritentur à lege, per quam aliàs illa pacta irrita sunt, secluso juramento? ex his iuribus, saltem clarè, non probatur.

Verum est, quòd Ecclesia præcipiat, ut illa pacta observentur; sed hoc stat, quin obligent *in vi justitiæ*; cum addit vinculum juramenti, & religionis; Deinde ex allatis iuribus non probatur, supposito juramento, restringi legem irritantem denique, quòd Ecclesia præcipiens illa in casu juramenti appositum observari, non respiciat in illis vinculum *justitiæ*, sed *Religionis*, ex eo deduci potest, quia reddit eandem rationem pro præsentis casu, (*quia servari potest sine dispendio salutis aeternæ*) quâ utitur, ubi nihil agitur de vinculo *justitiæ*, sed *religionis*.

1021 Instabis cum Haunoldo cit. num. 188. in dictis capit: *Cum contingat*, & *quamvis pactum*, expressè dicit Pontifex, juramentum illud esse servandum, *si sponte, sine vi, & dolo præstitum sit*; ergò non possunt intelligi de obligatione *solius juramenti*; patet consequentia, quia juramentum adhuc induceret obligationem *religionis*, etiamsi vis intervenisset; quia servandum est, quando sine dispendio salutis servari potest; undè, & *usuræ jurata* solvi debent, licet injustè exigantur ab Usurario, & restituendæ sint c. *Debitores*, de jurejur. ibi: Debitores ad solvendas usuras, in quibus se obligaverant, cogi non debent: *Si verò de ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt, Domino reddere juramentum; & cum usura soluta fuerint, creditores ad eas restituendas sunt Ecclesiasticâ severitate compellendi*: ergo in cit. cap. *Cum contingat*. 28. illa conditio *adjecta* est ad alium effectum, nempe, ut *firmetur contractus*.

Resp. C. ant. N. conseq. ad hujus probationem. 1. à pluribus negari valere juramentum *in vi juramenti*; si per vim injustè extortum sit, ut dicemus inferius. 2. cum dist. juramentum adhuc induceret *infirmam* obligationem religionis, etiamsi vis intervenisset, trans. *firmam* obligationem N. Nam, *probata vi*, statim infirmari potest; imò is, qui vim injustè intulit, ipse tenetur obligationem remittere, ut satisfiat injuriæ per vim illatæ. Obligatio porro, solvendi *usuras juratas*, pariter *infirmam* est, ut constat ex c. *Debitores* in objectione relato, cum petat solutionem solum momentaneam; dist. conseq. ergo in cit. c. *Cum contingat*. 28. illa conditio (*si juramentum sponte, sine vi, & dolo præstitum sit*) est ad alium effectum, obligationis nimirum *firmæ in vi Religionis* C. ad alium effectum obligationis *in vi justitiæ* N. conseq. igitur, quando juramentum est præstitum *non sponte, sed ex vi, & dolo* (ex suppositione, quòd tunc valeat) inducit *obligationem religionis, sed infirmam*, ut dixi; *si sponte, sine vi, & dolo* inducit obligationem religionis, *sed firmam*: in neutro tamen casu *obligationem justitiæ*; vel effectum; ut pactum, jure nullum, secluso juramento, hoc adjecto firmetur, & valeat *in vi pacti*.

1022 Quod dicitur, *juramentum servandum est, quando sine dispendio salutis servari potest*; verum est, *si validum sit*; non autem, si invalidum. Sed ex hoc solum sequitur, quòd inducat obligationem, *non justitiæ, sed religionis*, eamque vel *firmam*, vel *infirmam*, ut dictum est; non tamen obligationem virtutis alterius; unde non dicit textus an c. *Cum contingat* servandum esse *contractum, sed juramentum*; ubi etiam notandum, quòd in eodem c. Pontifex, præcipiens in eo casu impleri juramentum, & causam reddens, cur ea pacta juramenta velit *ratione juramenti* servari, dicat, ne prætextu legum civilium, irritantium ejusmodi pacta, non jurata, de obligando mulieres in casu juramenti appositum, *viam contingat perjuris*.

juris aperiri; ubi nota, Ly ne per-
juris; non autem ne injustitia; quod
tamen æquè dicendum fuisset, si tali
casu illa pacta juramento confirmaren-
tur seu valerent sic, ut etiam tunc ob-
ligarent, non tantum in vim juramen-
ti, & religionis; sed etiam in vim pa-
cti, & justitia.

1023 Dices cum Haunoldo citat. num.
135. S. Colligitur 1. in authentica, Sa-
cramenta puberum C. si adversus ven-
ditionem, dicitur: Sacramenta pube-
rum, sponte facta super contractibus re-
rum suarum non retractandis; inviolabi-
liter custodiantur; ubi Glossa V. Con-
tractibus, ait: etiam si ipso jure non va-
leant: & V. Custodiantur: scilicet, ut
alteri detur actio, & exceptio. Resp.
à nonnullis dictæ authenticæ opponi
L. Non dubium 5. C. de Legibus, ubi
Imperator dicit: contractus irritatos
à lege, manere irritatos, etiam si ju-
rumentum accedat, ibi: Secundum ita-
que prædictam regulam (factum contra
legem, vel in fraudem legis, non ten-
neat) qua ubicunque non servari factum
lege prohibente censuimus, certum est, nec
stipulationem hujusmodi tenere, nec man-
datum ullius esse momenti, nec Sacramen-
tum admitti.

Instabis cum eodem: illa lex (non
dubium) ut observat Anton Perez in
tit. C. de legibus num. 12. mutationem
accepit per authenticam allegatam,
quæ est Friderici Imperatoris. Deinde
interpretatio adversariorum non substi-
stit. Est enim illa authentica scripta
judicibus, ut compellant jurantem sta-
re contractui, vel saltem non conce-
dant illi actionem ad rescindendum,
nec restitutionem in integrum, quam
tamen concederunt, si non jurasset:
hoc autem esset inconveniens, si lex
non simul etiam liberaret alterum ab
obligatione restituendi; quod non po-
terat fieri, nisi confirmando contra-
ctum.

Resp. per illam authenticam: Sa-
cramenta puberum nullam esse factam
mutationem quoad L. Non dubium;
Cum ista non contrarietur illi, si rectè
accipiatur. Nam in L. non dubium, so-
Tom. III.

lùm dicitur, contractus à lege irritatos
manere irritatos in linea contractus;
nec esse observandos in vi contractus,
licet accedat juramentum; in authen-
tica verò solum, quòd sacramenta, seu
juramenta puberum sponte facta super
contractibus rerum suarum non tetra-
ctandis inviolabiliter debeant custo-
diri, nimirum in vi sacramenti; hæc
autem non sunt contraria; ergo per
dictam authenticam nihil est deroga-
tum legi non dubium.

Nec obstat, quòd illa authentica
scripta sit judicibus, ut agenti ex con-
tractu, lege irritato, etiam in casu,
quo juratum esset, non concedant actio-
nem ad rescindendum contractum;
dato enim toto discursu; ex hoc ta-
men solum sequitur, contractui jure ir-
ritato, etiam apposito juramento nega-
ri actionem civilem per illam authen-
ticam, qua agat in vi contractus, quia
pactum jure, etiam naturali, nullum,
non vestitur accessione juramenti, præ-
sertim quando admissum est contra le-
gem, ut dicitur ad finem dictæ legis,
non dubium. Unde etiam negatur il-
lud, quod additur in objectione, quòd
Judices concederent puberibus actionem
ex contractu jure irritato, si non juras-
sent. Cæterum etsi hoc jure civili sic
statutum foret; ut judices in hoc casu
non concederent actionem etiam stan-
te juramento, tali contractui validè
apposito; quoad hoc tamen ei deroga-
tum est per jus canonicum in c. Licet
mulieres 2. de jurejurando in 6. S. Quia
tamen; cujus verba formalia retulimus
supra num. 1021. quibus positus:

Ad quæstionem igitur initio hu-
jus articuli propositam, 12. 1. contra-
ctus, & pacta, secluso juramento lege
irritata tam naturaliter, quam civili-
ter, non confirmari apposito juramen-
to in sensu quæstionis propositæ à num.
1013. Deinde, non eximi à lege irri-
tante, etiam suppositâ circumstantiâ
juramanti, quando sub eam cadunt, eo
secluso; nam neutrum ex dictis, vel
etiam aliis juribus, ritè probatur, prout
colligitur ex factis responsionibus ad al-
teros textus ex utroque jure: 3. demum
pacta, & contractus solum civiliter,
Hh non

non autem *naturaliter* irritos, dispositione juris, accessione juramenti non confirmari etiam *civiliter*, nimirum sic, ut obligent *in vi justitiæ*, & *civiliter*; quia tamen jure canonico talibus conceditur actio, & in hoc Judices (*ut obviatur periculis animarum*) tenentur sequi jus canonicum, ut notavimus n. præcedente ex c. *Licet mulieres*: Dicitur possunt *hoc sensu* confirmari, ut etiam *civiliter* obligent, hoc est, non tantum *naturaliter ex vi justitiæ*; sed etiam *civiliter*, non jure legum, sed sacrorum canonum.

1026 Carterum ab his, qui pacta, & contractus, jure irritos, dicunt appposito juramento confirmari, numerantur sequentes; nimirum alienatio fundi dotalis, & donationis propter nuptias; 2. Fidejussio mulieris, de jure Cæsareo; 3. Donatio inter virum, & uxorem, vel parentes, & liberos, non emancipatos; 4. Contractus minoris de re immobili, vel mobili; quæ servando servari potest, sine autoritate Curatoris; 5. Promissio solvendi, & non repetendi, quod ludo vitio amissum est; 6. Renunciatio futuræ successionis in paterna hæreditate; 7. Promissio instituendi hæredem certam personam nominatam, vel testamentum non revocandi; 8. Donatio excedens quingentos solidos, facta sine insinuatione; 9. Donatio omnium bonorum, præsentium, & futurorum. Excipiunt tamen contractus prodigorum, quos dicunt non firmari juramento, eò, quod prodigus furioso comparetur in jure per L. 12. §. fin. ff. de Tutoribus & Curatoribus, ab his &c.

1027 Quæstio est, an confirmetur contractus per secundum juramentum contra primum? ut si jurasti, quod non alienabis fundum dotalem; deinde verò, cum læsione juramenti, alienes, & simul jures, nihil te acturum contra alienationem? ante responsum nota, etsi sint, ut dictum est, qui velint, contractus jure irritos, firmari juramento, excipi tamen ab illis casum contractus, quo alteri jus quaesitum est. In data porro quæstione certum est,

contractum etiam juratum non invalidari ex hoc, quod illicitè, ac cum perjurio, seu læsione prioris juramenti celebretur. Nam matrimonium juratum, contra jurata sponsalia de futuro, valet, ex dicto lib. 4. tit. 9.

Ad quæstionem propositam respondet, etiam in hoc casu confirmari contractum appposito juramento, de non contraveniendo alienationi factæ contra prius juramentum; seu, quando, licet secundum juramentum sit subjective, non tamen est objective, malum. Nam sæpe potest juramentum esse de re bona, vel saltè non mala, & nihilominus esse subjective malum, seu illicitum, ut patet in dato exemplo de matrimonio contracto contra jurata sponsalia de futuro; juramentum autem de re non mala, licet factum illicitè, obligat; & juramentum obligans in horum sententia confirmat contractum; ergo. Hanc sententiam tenet Haunoldus tom. 3. tract. 8. num. 143. pro eadem referens P. Rosmer, Fillucium, &c.

Mihi tamen videtur negandum, etiam supposita veritate sententiæ tenentis, appposito juramento confirmari contractus jure irritatos, quoties secundum juramentum tendit ad aliquid faciendum, vel omitendum, contra primum. Nam contractus jure irritati nec in illorum sententia confirmantur appposito juramento, de faciendo peccato, seu quod sine dispendio salutis servari non potest; sed juramentum secundum in dato casu, subjective illicitum, non objective, ut ponit casus, esset de faciendo peccato; nimirum de persistendo in alienatione illicitè facta; ergo. In hoc argumento negant minorem, quod *velle persistere in alienatione illicitè facta*, seu *non velle revocare alienationem factam*, sit contra primum juramentum. Nam esto juraverit, *se non alienaturum*; non tamen juravit, *se, si nihilominus alienaret, etiam fracto juramento, revocaturum*; ergo secundum juramentum de non revocanda alienatione, non est contra primum, *non faciendi alienationem*, sic

sic jurans, se non soluturum usuras, non eo ipso jurat, se non repetiturum, si violato juramento solveret.

1030 Verum in hac re distinguendum videtur, an non revocare factum contra prius juramentum, nullo jure prohibitum sit; an solum non prohibitum juramento? si non sit prohibitum solo juramento, sed alio jure? secundum juramentum est de faciendo peccato, seu non facienda revocatione alienationis, alio jure, quam juramenti debita; si dicas, nec in vi juramenti, nec etiam in vi juris alterius hoc casu esse debitam? contra est. Nam quando contractus confirmatur per juramentum, contractus talis juratus obligat non solum in vi religionis, sed etiam in vi justitie, juxta sententiam illorum etiam authorum; sed in dato casu alienatio, seu contractus alienationis non faciendae, per juramentum de non alienando est confirmatus per primum juramentum de non alienando, ut tenet haec sententia; ergo in dato casu alienatio prohibita est, non tantum jure religionis, sed etiam justitie; ergo, non velle revocare alienationem factam contra primum juramentum est prohibitum jure justitie; ergo alio jure, quod non tollitur per alienationem contra factam, etiam juratam; ergo secundum juramentum de non revocanda alienatione est contra obligationem justitiae, etiam ex primo contractu jurato, & confirmato; ergo est de faciendo peccato.

1031 Dicitur: ergo etiam juramentum non repetendi usuras, momentaneè solutus, erit de faciendo peccato; & matrimonium juratum contra sponsalia de futuro pariter jurata; hoc autem dici non potest. Resp. disting. illatum: ergo etiam juramentum non repetendi usuras momentaneè solutus erit de faciendo peccato, si non repetere non sit alio jure prohibitum. N. si sit alio jure prohibitum. C. illatum. Ad alterum de matrimonio not. juramentum matrimonio appositum dupliciter posse intelligi. 1. Si, contrahens matrimonium, juret, cum altero perseverare, Tom. III.

& datam fidem servare, dum matrimonium solvatur; 2. etiam soluto matrimonio, esto jure alio teneretur fidem servare primae sponsae celebrando connubium juratis sponsalibus promissum, si ipsa vellet, & nulla esset causa, propter quam talis viduus deobligaretur à fide data primae; nam per matrimonium, contra fidem primam contractum, ex parte violentis datam fidem, non sunt soluta, sed solum suspensa priora sponsalia jurata, ut diximus Lib. 4. tit. 1. Igitur si juramentum appositum matrimonio, contracto contra priora sponsalia, extenderet se ad non praestandum primae sponsae, quod ei juravit, etiam cum possit servare (qualiter foret soluto matrimonio) esset de peccato faciendo, & irritum foret.

ARTICULUS III.

De modis, quibus solvuntur contractus.

1032 Varii modi sunt solvendi contractus, prius initos, seu extinguendi; obligationem prius contractum. Porro quatuor praecipue modi sunt, quibus prior obligatio extinguitur. Non agimus hic de spontanea remissione, seu condonatione debiti, vel intrinseca, vel extrinseca, de qua Theologi, quando quaerunt, an debitum satisfactionis, peccato gravi per formalem offensam Dei contractum, à Deo condonari absolute possit condonatione solum extrinsecà (qualiter homo homini remittit offensam solâ voluntate) citra infusionem gratiae sanctificantis, reddentis hominem rectè dispositum ad finem supernaturalem; qua in re in qq. Theologicis tenuimus olim, & nunc, affirmativam.

§. I.

An, & qualiter solvantur contractus novatione vel delegatione.

1033 Novatio, de qua Molina Tom. 2. Disp. 559. dicitur à verbo novare, id est, de novo facere, & à nova obligatione, quae prioris loco succedit, Hk 2 L. 1.